

# Collegial-Tidende

for

## Danmark og Norge.

---

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

---

No. 12. Den 24de Marts 1810.

Trykt i Kjøbenhavn hos Directeur Johan Frederik Schult.

---

Undertegnede ere Redacturer, Forlaggere og Udgivere af denne Tidende:

Christian Knudsen,  
Ridder af Dannebrog,  
Statsraad og Deputeret i  
det danske Cancellie.

Peter Johan Monrad,  
Statsraad og Deputeret i  
det danske Cancellie.

---

### Foranstaltning.

Den, i Anledning af Qvægsygen, anordnede bestandsdige Commission i Kjøbenhavn har, under 14 Marts d. A., tilskrevet samtlige vedkommende Øvrigheder saaledes.

P. M.

I en Udflyttersgaard i Odsherred har i afvigte Maaned yttret sig en Sygdom blandt Hornqvæget, af hvilken 4 Høveder pludseligen ere bortdøde, og som man derfor har anseet for at være den almindelige Qvægsyge; men ved den af Commissionen foranstaltede Undersøgelse, ved en dertil fra Veterinærskolen

ud.

udsendt sagkyndig Dyrlæge, er det befundet, at den Sygdom ikke har været hiin Qvægsyge, men Miltbrand, en Sygdom, som ikke er smittende, og foranlediges ved usund Føde, fordærvet Vand, Urenlighed i Stalden, undertiden ogsaa af Veirligets Beskaffenhed, og som derfor ikke udfordrer Spørring eller de øvrige Forholdsregler, der ere foreskrevne for Qvægsygen.

Ved at bekiendtgjøre Dem denne Tildragelse, skulle vi tillige tjenstligt anmode Dem om, derom at underrette samtlige vedkommende Embedsmænd i det Dem allernaadigst anbetroede Amt, som det paaligger at vaage over de fornødne Foranstaltninger i Tilfælde af Qvægsyge. Til den Ende tilsendes Dem herved de fornødne flere Exemplarer af dette Circulaire, tilligemed de Spørgsmaal, som ved Undersøgelser og Indberetninger om Qvægsyge maatte søges oplyste.

Da isvrigt i Aaret 1778, da den almindelige Anordning angaaende Qvægsygen udkom, under 30te Nov. samme Aar, Dyrlæger endnu ikke vare ansatte i Landet, og derfor i bemældte Forordning ifkun er foreskrevet, at der skulle tiltages 2de kyndige Mænd ved Undersøgelsen; saa ville de behage, ligeledes at paalægge vedkommende Embedsmænd, at de ved forefaldende Sygdom blandt Hornqvæget ikke alene ved Undersøgelser bør tilkalde Districts-Dyrlægen eller enhver

Hver anden sig i Nærheden befindende Dyrlæge, for at give sin skriftlige Indberetning om, hvad Sygdom det er, og om de befundne Symptomer, men at ogsaa, i Tilfælde at den findes eller formodes at være den almindelige Qvægsyge, og det derfor findes nødvendigt at noget Qvæg nedslaaes, Dyrlægen da foretager, og beskriver en formelig Obduction, hvorefter da Commissionen i saa Fald forventer Deres Indberetning, i Overeensstemmelse med Placaten af 21de Octbr. 1785.

Spørgsmaal, som ved Beretninger om Qvægsygen maatte findes oplyste.

- 1) Naar bemærkedes først Sygdommen? i Stalden eller paa Marken?
- 2) Hvormange Creaturer have været angrebne af Sygdommen paa samme Sted, og hvormange findes der endnu efter Ansæelse sunde af dem, som have været i Samkvem med de Syge?
- 3) Ere allerede nogle døde og hvormange?
- 4) Hvormange have overlevet Sygdommen uden at døe?
- 5) Hvorlænge ere Creaturerne syge, inden de døe?
- 6) Vides nogle Aarsager til Sygdommen, og har man nogen Efterretning om, at det syge Dyr har faaet Sygdommen ved nogen tilbragt Smitte?
- 7) Hvilket er det første Tegn, man mærker af Sygdommen,

- men, og hvor snart efter Sygdommens Begyndelse holder Qvæget op at æde, at tygge Drøv og tabe Mælken?
- 8) Have Creaturerne under Sygdommen Kulde eller Hede, eller naturlig Varme?
- 9) Have de i Begyndelsen eller Fremgangen af Sygdommen rindende eller tørre Dine?
- 10) Ere Creaturerne i Begyndelsen af Sygdommen uroelige eller stille?
- 11) Er Tungen naturlig eller tør, eller heed, eller slimig?
- 12) Slyder Slim af Næse og Mund, og er denne klar og tynd eller seig og hvid eller gul?
- 13) Hoster Qvæget i Begyndelsen eller i Fremgangen af Sygdommen?
- 14) Er Nanden, som udgaaer af Næsen, heed eller naturlig?
- 15) Er Aandedraget hastigt eller langsomt?
- 16) Have de Syge i Begyndelsen eller Fremgangen af Sygdommen Forstoppelse eller Buglås, og har Durkløbet nogen særegen Lugt efter Desmer eller Morkus?
- 17) Er Bugen under Sygdommen meget tyk og udspændt eller ikke?
- 18) Give de Syge ved Stønnen eller Uroelighed Tegn til Smerte?

- 19) Give de Tegn til Svaghed i Bagdelen ved at føre Bagbenene ind under sig og bestandigen løfte og bevæge dem?
- 20) Give de Tegn til at føle Smerte, naar man trykker dem over Lenden, eller mærker man derved nogen raslende Lyd, ligesom der kunde være Luft imellem Hud og Kjød, og har det syge Qvæg nogen Hævelser eller noget Udslæt paa eet eller andet Sted af Kroppen?
- 21) Hvorledes var det astappede Blod beskaffent, naar det var størket? var det stivt som sundt Blod? havde det lidet eller intet Vand? var det paa Overfladen bedækket med en guulagtig Hud eller Slim?
- 22) Om der ved Hudens Aftagelse findes udtraadt, guulladent og levret Blodvand i Cellevævet; om de fine Kar under Huden ere meget udspilede af Blod, og om der paa det afhudede Dyr findes mørkebrune og brandige Steder.
- 23) Hvorledes befandtes Delene indvendigt hos de døde Creaturer, som bleve aabnede, nemlig:
- a) Hjernen;
  - b) Slimhuden i Næsehullerne;
  - c) Luftrøret indvendigt;
  - d) Lungerne og Hjertet;
  - e) Leveren, Milten og Galdeblæren;
  - f) Bommen, Kongebæltten, Ladelappen, Løben og Tarmene;
  - g) Ny-

## g) Myrerne og Glæren?

Vare nogle af disse Dese unaturligt røde eller plettede? fandt man i Bryst eller i Bughulen Vand eller andre Bædsker i unaturlig Mængde?

24) Har man bemærket, at Hunde, Katte eller andre Kreaturer, som have ædt af Kjødet af de døde Kreaturer, have deraf havt nogen Skade?

25) Har man brugt noget Lægemiddel med Nytte imod denne Sygdom, og hvilken?

## Blandede Efterretninger.

Under 22de Decbr. f. A. er det tilladt Eieren af Vind's Mølle, under Aarhus Amt, Jens Rasmussen, at have følgende Broepenge af dem, som passere en ved bemældte Mølle værende og ham tilhørende Broe, imod at han stedse holder Broen i forsvarlig Stand, nemlig:

af en Kæret . . . . . 3 Sk.

af en Postvogn eller Chaise . . . . . 2 Sk.

af en Vondvogn . . . . . 1 Sk.

og af 2 Heste, 2 Fæghovder, 6 Saar eller 6

Sviin . . . . . 1 Sk.

dog skulde Møllegjesterne og Gaaende, saavel som de, der befordres i Kongereiser eller reise i Embedsforretninger, passere frit; saa bør og de Reisende hverken Dag eller Nat forarsages Ophold ved Bommens Aabning

ning og Broepengenes Erlæggelse, ligesom der og uden for Bomhuset bør ophænges en sort Tavle, hvorpaa med store hvidmalede Bogstaver og Tal anføres den bestemte Tægt. Endeligen skal denne Bevilling i sin Tid ved Landeveiens nye Anlæg igjen bortfalde.

---

Fredagen den 16de Marts forelæste Hr. Doctor og Professor Wynster i det danske Videnskabers Selskab en Afhandling om den sammentrykte Lufts Phænomener, i Henseende til Ild og Varme.

Samme Dag blev Hr. Capitain H. v. Kramer tilkjendt Selskabets Medallie, som et Agtelsestegn, for en indsendt Afhandling om Krumtappens Theorie, hvilken indføres i Selskabets Skrifter.

---

Hs. Majestæt har, under 12te d. M., allernaadigst befalet saaledes.

”Det Mandskab, som efter udtjent Tid ved Cavalierieregimenterne, Husarregimentet, samt Infanterieregimenterne, Jæger og Skarpskyttercorps' fernes første Batallioner overtræde til de annekterede Batallioner, ligesom de Artillerister af Brigaden, som overtræde til Artillerie Batallionen, kan og skal ikke ansees som Recruter, da de ere dresserede Folk, og desaaarsag ikke sendes til Exerceerskolen, men det, som de, ved at overtræde fra  
een

een Vaabenart til en anden, maatte mangle (saa som fra Cavalleriet til Infanteriet) derudi skulle de øves ved Compagnierne."

Hvilken allerhøieste Befaling, under 17de næste efter, er fra det danske Cancellie meddeelt samtlige vedkommende Øvrigheden i Danmark.

## F o r g i v n i n g e r.

### P l a c a t.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge ic., gjøre vitterligt, at, da Directionen for det almindelige Brandassurances-Compagnie paa Vare og Effecter, i Overeensstemmelse med den 8de §. i Octroyen af 4 April 1798, allerunderdanigst har ansøgt om Forhøielse i de ved bemældte §. allernaadigst bevilgede Præmier, saa have Vi, paa Grund af de Oplysninger og Beregninger, som af Bort General Landoeconomie og Commerces Collegium ere Os allerunderdanigst forelagte, fundet for godt, allernaadigst at tillade dette Compagnie, fra næstkommende 1ste April af, at beregne sig følgende Præmier.

### 1ste Klasse.

|                                              |                       |
|----------------------------------------------|-----------------------|
| For Assurance i een Risiko indtil 5000 Rdlr. | $\frac{3}{8}$ Procent |
| fra 5000 Rdlr. til 10000 Rdlr.               | $\frac{1}{2}$ —       |
| fra 10000 Rdlr. til 15000 Rdlr.              | $\frac{3}{4}$ —       |

## 2den Klasse.

Indtil 5000 Rdlr. . . . .  $\frac{1}{2}$  Procent

fra 5000 Rdlr. til 10000 Rdlr. . . .  $\frac{3}{4}$  —

fra 10000 Rdlr. til 15000 Rdlr. . . . I —

## 3die Klasse.

Indtil 5000 Rdlr. . . . .  $\frac{3}{4}$  Procent

fra 5000 Rdlr. til 10000 Rdlr. . . . I —

fra 10000 Rdlr. til 15000 Rdlr. . . .  $1\frac{1}{2}$  —

Jøvrigt har det uforandret sit Forblivende ved  
Oetroyen.

Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst  
have at rette. Givet i Vor kongelige Residentskab  
Kjøbenhavn, den 12 Marts 1810.

Under Vor kongelige Haand og Seigl.

*F r e d e r i k R.*

(L. S.)

Sehestedt. Ewald. Ljungberg.

---

O. P. Holm.

---

P l a c a t.

Hs. Majestæt har, paa Generalspostdirectionens  
allerunderdanigste Forestilling, ved allerhøieste Res-  
olution af 12 Marts, allernaadigst befalet, at Por-  
toen for Breve mellem Danmark og Norge, fra næste  
kommende 1ste April, eller saasnart derefter at denne

Plas

Placat paa ethvert Sted vorder kundgjort, beregnes, som før Krigen, over Kjøbenhavn og Helsingør, og at Porto'en mellem disse Steder og Stederne i Norge skal, fra samme Tid af, forhøies med 4 Ls. for et enkelt Brev.

I Overeensstemmelse hermed bliver Taxten for et enkelt Brev saaledes:

mellem Kjøbenhavn, Helsingør

| og                      | Ls. | og                  | Ls. |
|-------------------------|-----|---------------------|-----|
| Arendahls Postcontoir   | 14  | Kongsberg . . .     | 13  |
| Bergen . . . .          | 16  | Kongsvinger . . .   | 13  |
| Bragneß . . . .         | 12  | Kragerøe . . . .    | 14  |
| Brevig . . . .          | 14  | Laurvig . . . .     | 13  |
| Borgensund . . .        | 26  | Molde . . . .       | 21  |
| hvorunder Dieposter     |     | Moss . . . .        | 9   |
| ne i Sundmørs Fogs      |     | Nordlands Postcon-  |     |
| derie.                  |     | toir . . . .        | 20  |
| Herøe Præstegjeld       | 29  | hvorunder           |     |
| Ulsteens dito .         | 38  | Sinmarkens Fogd.    | 32  |
| Woldens dito .          | 30  | Helgelands dito .   | 22  |
| Christiania Postcontoir | 10  | Lafodens og Vester  |     |
| Christiansand . .       | 15  | aalens dito . .     | 28  |
| Christiansund . .       | 21  | Galtens dito . .    | 25  |
| Frederikshald . .       | 9   | Senjens og Troms    |     |
| Frederikstad . .        | 9   | sens dito . .       | 28  |
| Holmestrand . .         | 14  | Scheens Postcontoir | 14  |

Sta<sup>r</sup>

| og                      | Lf. | og                    | Lf. |
|-------------------------|-----|-----------------------|-----|
| Stavanger . . .         | 16  | Nummedahlens Fog-     |     |
| Trondhjem . . .         | 16  | derie . . .           | 20  |
| hvorunder Posten en     |     | Stærdahlens dito      | 18  |
| derimellem og Nord-     |     | Strindens dito .      | 18  |
| lands Postcontoir, saas |     | Værdahlens dito .     | 18  |
| som :                   |     | Tønsbergs Postcontoir | 13  |
| Junderøens Fogderie     | 19  | Østerrisger . . .     | 14  |

Som en Følge heraf vorder 1ste S. af Placaten af 20 Juni s. A., angaaende en forandret Brev-Posttært til og fra Kongeriget Norge, saavel den norske Post sendes over Jylland, fra samme Tid af, ophævet, hvorimod benævnte Placats 2den, 3die og 4de S. fremdeles blive i Kraft.

Hvilket saaledes herved bekendtgjøres til enhver Vedkommendes Efterretning og Jagttagelse.

Generalpostdirectionen, den 17de Marts 1810.

Hellfried. Lange. Harbou. Monrad.  
Rosenvinge Kolderup.

(L. S.)

---

Bernhoff.

(Fortsættelse af Forordningen om Tiendevæsenet i Danmark.)

§. 6. De Bestemmelser, som ved Forordningen af 7de April 1740 ere foreskrevne, i Henseende til

Qvægs

Qvægtiendens Betaling med Penge, skulde fremdeles vedblive, endog paa de Steder, hvor Korntiendens Forandring til bestemt Afgift ikke finder Sted, enten ved Forening eller ved Kjendelse, og hvor altsaa Korntienden indtil videre ydes i Kjørven. Der skal saaledes, i Overeensstemmelse med forbemeldte Forordning, betales for ethvert Føl, som paa en tiendepligtig Jordlod tillægges, 10 Sk., for en Kalv 8 Sk., for et Lam eller Kid, i Sjælland 5 Sk., i Fyen, Falsster, Lolland, Langeland og Møen 4 Sk., i Jylland 3 Sk.; for et Bieftade overalt 8 Sk. Og skal den saaledes bestemte Godtgjørelse for Qvægtienden svares i det Sogn, hvor Kreaturet er tillagt, uden Hensyn til, om det siden er ført andensteds hen eller afhændet.

Da det ofte, naar Tillægget af Føl, Kalve og Lam er af Tiendetageren antegnet, hænder sig, at samme, enten af Sygdom eller ved andet Uheld, bortdøe, førend de til Vinterfoering indtages, saa skulde de ansatte Qvægtiendepenge ikke betales for videre Tillæg, end for de Føl og Kalve, som ere i Live, naar de til Vinterfoering indtages af Marken, og for de Lam, som enten ere i Live ved St. Hansdags Tid, eller da ere saa vorne, at de fra Gaarene afvænnedes, saa og for de Bieftader, som ere i fuldkommen Stand og ved Magt, saa at de ved Efteraarstiden optages eller tillægges; men for de Føl, Kalve og Lam, som inden

inden forberædte Tider bortdøse og ikke komme Tieren til Nytte, skulde ingen Tiendepenge erlægges, ei heller skal Tiendeyderen herfor tilsvare noget af hvad hans Formand i saa Naade kan som Restants have paa draget.

§. 7. Tiende af Gæs, Høns, Vender og Grise skal herefter aldeles ikke oppebæres *in natura*; derimod skal af Tiendeyderen, som Vederlag for saadan Tiende, hvor samme hidtil har fundet Sted, betales ialt 3 Sk. af hver Tønde Hartkorn.

#### Anden Afdeling.

##### Om Oppebørselen af Korntienden.

§. 8. Da Tiendeyderen ikke bør opholdes i Høsten, formedelst Mangel af Tællere, ei heller udsættes for Tidspilde, ved at søge disse paa forskjellige Steder, saa bør ikke allene enhver, som oppebærer Tiende, være pligtig at forskaffe sig de fornødne Tællere, men de, som ere berettigede til Tienden i et Sogn, hvad enten det er to eller een for hver af de 3 Tiender, skulde være pligtige at forenes om et for Yderne beqvemt Sted, omtrent midt i Sognet, hvor deres Tællere skulde opholde sig fra Høstens Begyndelse indtil den er tilendebragt. Dette Sted bestemmes ved Lodkastning, saafremt vedkommende Tiendetagere ikke kunne blive eenige, hvorefter det betimeligen bekiendt gøres ved Kirkestevene. Dog skal det være Tiendeta-

- gerne

gerne tilladt, indbyrdes at fordele Sognet imellem sig saaledes, at de tælle alle 3 Tiender for en vis Deel af Yderne; og naar da Tiendeyderne førend Høstens Begyndelse underrettes ved Kirkestevne om, hvilken af Tiendetagerne det er, som hos dem skal, efter Overeenskomst, besørge Tællingen, ere de pligtige, naar de forlange at faae talt, at mælde sig paa dennes Boepæl, dog at Samme ikke er længere bortliggende fra dem, end den Vei de ellers ere pligtige at henvære Tienden.

§. 9. Tiendeyderen maa ikke kalde Tælleren før end Kornet er tjenligt til at indføres i Huus. Denne Kornets Tjenlighed skal bevises derved, at han samme Dag, naar det er talt, selv indfører Korn fra den Ager eller Lod, for hvilken han har begjært Tælling. Handler Tiendeyderen forsætlig herimod, bør han erstatte Tiendetageren den Skade, han herved lider.

§. 10. Naar Tiendeyderen, som begjærer at faae sit Korn talt, har med saadan Begjæring mældt sig, enten paa det bestemte Sted midt i Sognet eller paa den ene af Tiendetaernes Boepæl, i Tilfælde at den i §. 8 ommældte Overeenskommelse har fundet Sted, ere Tællerne pligtige at indfinde sig inden Forløb af to Timer, fra den Tid Anmeldelsen er skeet; dog bør denne ske samme Dag som Tiendeyderen vil have Tællingen foretaget. Udeblive Tællerne længere, end her er bestemt, da er Tiendeyderen berettiget at af-

sætte

satte Tienden paa Marken, i Overværelse af to Vidner, som kan tages blandt hans Høstfolk, og, naar saadant er skeet, er det ham tilladt at indkjøre sit eget Korn,  
(Fortsættelsen følger.)

### Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 16de Marts er Stadsmægler i Kjøbenhavn, Behrend Israel Joaschim, udnævnt til Agent med Rang i 6te Klasse No. 7. Den 17de er det tilladt Exam. Juris E. Skaaning at procedere som Procurator for Underretterne i Ribe Stift. Den 23de, Cand. Theol. N. E. Wendz confirmeret til personel Kapellan for Rudkjøbing og Skovbeløv Menighed paa Langeland.

Under Rentekammeret: Den 7 Marts er Livjæger og Forstecandidat H. W. Tillisch udnævnt til Forst og Jagtjunker.

Under General-Commissariats-Collegiet: Den 15de Marts er Oberstlieutenant H. v. Sarsen, af Livregimentet lette Dragoner, meddeelt, efter Ansøgning, formedelst Svagelighed, i Naade Afsked af Krigstjenesten som Oberst med 800 Rdlr. schlesvig-holsteenskt Courant i aarlig Pension, under Navn af Bartpenge, saa lange han boer i Hertugdømmene; Oberstlieutenant J. F. Gyldenstjerne v. Sehestedt forsat fra det holsteenske Rytterregiment i lige Egenkab  
til

til Livregimentet lette Dragoner; den ved det holst. Rytterregim. i Pr. Majors No. staaende Oberstlieut. P. M. v. Hviid oprykket i virkelig Oberstlieutenants No. i Regim., men erholder kun Betsbet af den for en Pr. Major reglementerede Gage, hvorimod Forskjellen af Pr. Majors og Oberstlieut. Gagen, 150 Rdlr. aarligen, skal tilfalde den ældre characteriserede Oberstlieut. B. O. v. Hedemann af Livreg. Ryttere, indtil han indtræder i virkelig Oberstlieutenants No. og Gage; Sec. Ritmester J. v. Stemmann udnævnt til Eskadronschef og Major ved det holst. Rytter-Regim. med den ham reserverede Majors Anciennitet, og Pr. Lieut. F. E. G. Baron v. Wedell til Sec. Ritmester med den ham reserverede Ritmesters Anciennitet, og Pr. Lieut. a la suite C. L. v. Abramowitz til virkelig Pr. Lieut., hvorved hans Extragage ophører; Commandeuren for det holst. Skarpskytter-Corpses 2den Batall., Major P. v. Malling, afskediget, efter Ansøgning, i Naade af Krigstjenesten, for at overtage det ham anfortroede civile Embed; Major a la suite ved bemældte holst. Skarpskytter-Corpses 2den Batall., H. L. v. Bildsøe, udnævnt til Commandeur for denne Batallion; Capt. a la suite ved Marine-Regim., C. F. v. Gruner, afgaaet derfra, og ansat a la suite i Armeen med extraordinar Compagniechefs Gage, og skal han indtil videre gjøre Tjeneste ved danske Livregiment.